ZRÍNYI MIKLÓS NEMZETVÉDEMI EGYETEM
KOSSUTH LAJOS HADTUDOMÁNYI KAR
Hadtudományi Doktori Iskola

dr. univ. Pohl Árpád alezredes

A Magyar Honvédség és az Osztrák Szövetségi Haderő logisztikai rendszerének összehasonlítása

című doktori (PhD) értekezés szerzői ismertetője

Témavezető:
Prof. Dr. Báthy Sándor nyá. ezredes

A tudományos probléma megfogalmazása

A kelet-közép-európai rendszerváltást követően a korábban egymással szembenálló országok biztonsági érdekei folyamatosan közeledtek egymáshoz. Az Európai Unióhoz való csatlakozás nem csupán a volt szocialista országok, hanem a semleges Ausztria céljai között is szerepelt. Ma már az Osztrák Köztársaság és Magyarország egyaránt tagja az EU-nak, így részesei és formálói a Közös Kül- és Biztonságpolitikának, valamint az Európai Biztonság- és Védelempolitikának. A közös célok a közös katonai fellépés lehetőségének megteremtését is megkövetelik, így egyértelműen igazoltnak tekinthető, hogy fontos a nem NATO-tag EU-tagországokban zajló folyamatok figyelemmel kísérése.

Az osztrák semlegesség is új minőségbe lépett, mivel már nem csupán ENSZ missziókban vesznek részt, hanem kiveszik részüket a NATO által irányított béketámogató műveletekből. Ezek az új dimenziók minden államtól megkövetelik a fegyveres erők és azok logisztikai rendszerének az új kihívásokhoz történő igazítását.

A magyar hadtudomány mindmáig adós a logisztikai támogatás különböző nemzeti megoldásainak kutatásával és összehasonlító elemzésével. A feladat bonyolultságát mutatja, hogy napjainkig csupán néhány ország vonatkozásában folytak kutatások. Eddig még módszertan hiányában nem történt meg a magyar és valamely más ország katonai logisztikai rendszerének összehasonlító elemzése.

Ugyancsak hiányzik az osztrák és a magyar biztonságpolitikának és védelempolitikának, az alkalmazási elveknek és a szervezeti változásoknak a hidegháborús szembenállástól kiinduló, máig tartó összehasonlítása, a meghatározó tendenciák feltárása.

Itt szeretném mindjárt cáfolni azt a logikusan felmerülő érvet, mely szerint az egyes nemzeti rendszerek nem másolhatók, így azok működésének feltárása nem alapvető fontosságú. Ez így is felfogható, azonban a katonai műveletek ma már aligha képzelhetők el nemzeti keretek között, tehát a közös alkalmazás esetén célszerű ismerni a NATO-elveken túl a külföldi haderők nemzeti logisztikai támogatásának alapjait is. A többnemzeti doktrinális alapok csak az együttműködés bizonyos szintje fölött érvényesülhetnek, tehát a végrehajtásban gyakran csak nemzeti megoldásokkal találkozunk. Erre bizonyíték a német és az osztrák katonai együttműködés dinamikus fejlődése, amelynek mozgatórugója a missziókban való közös tevékenység.

Egyelőre túl sok érdek szól a nemzeti logisztikai támogatás fenntartása mellett. Ennek objektív okai – pl. a hadfelszerelés különbözősége, az államok eltérő gazdasági lehetőségei – és szubjektív okai – az eltérő, sőt egymással versenyhelyzetben lévő nemzetgazdaságok hadi-

ipari érdekei valamint az egyes államok politikai vezetésének korlátozott belpolitikai mozgástere a védelmi kiadások terén - egyaránt vannak.

A különböző katonai műveletekkel kapcsolatos mai nemzetközi elvek a nemzeti hadtudományon keresztül érvényesülnek és válnak értelmezhetővé. Egy nemzet akármilyen szövetségi és többnemzeti keretben tervezi alkalmazni erőit, a belső működés több évtizedes fejlődés során alakult ki. Ennek megfelelően nem lehet figyelmen kívül hagyni az osztrák és a magyar hadművészet 1990 előtti gyökereit, amit kutatásaim során kiindulási alapként kezeltem. Ezt azért is tartottam indokoltnak, mert így sokkal érzékelhetőbbé vált az a fejlődés, ami a hadügy minden területére, így a katonai logisztikára is kiterjedt. Különösen érdekesnek tartom annak vizsgálatát, hogy a korábban az egymás elleni háború megvívására felkészített osztrák és magyar haderő, hogyan jutott el a mai többnemzeti műveletek követelményeinek való megfeleléshez és az együttműködés képességéhez.

A logisztikai támogatás területén jól körvonalazódik, hogy olyan kapacitások kialakítása a cél, amelyek lehetővé teszik mind a nemzetközi szerepvállalást, mind az esetleges koalíciós/szövetséges csapatok számára biztosítandó befogadó nemzeti támogatás katonai szolgáltatásait.

Kutatásom fő célja az volt, hogy az új kihívások tükrében összevessem az Osztrák Szövetségi Haderő és a Magyar Honvédség fogyasztói logisztikai rendszerét. A vizsgálatot nehezítette, hogy nem léteznek olyan egzakt mutatók, amelyekkel két ilyen bonyolult támogatási rendszert össze lehet hasonlítani, ezért az összevetés módszerének kialakítása a munka során alapvető célkitűzésként jelentkezett.

Kutatási célok

1. Ausztria és Magyarország biztonság- és védelempolitikája, a haderők alkalmazási elvei és a szervezeti változások tendenciái eltérő és hasonló vonásainak meghatározása.

2. A Magyar Honvédség és az Osztrák Szövetségi Haderő fogyasztói logisztikai rendszerének összehasonlításával feltárni a fejlődésüket meghatározó tényezőket.

3. Az osztrák és a magyar haderő fogyasztói logisztikai rendszere eltérő és azonos vonásainak feltárása.

4. Az összehasonlító elemzés során olyan kutatási módszer kidolgozása és bemutatása, amely lehetővé teszi az eltérő logisztikai támogatási rendszerek összehasonlítását.

Kutatási módszerek

Értekezésem elkészítéséhez az alábbi kutatási módszereket alkalmaztam:

1. Történeti áttekintéssel az osztrák és a magyar hadügyben bekövetkezett azon változások kimutatása, amelyek igazolják az elmúlt csaknem két évtized átalakítási folyamatait.
2. Összehasonlító elemzéssel az osztrák és a magyar fogyasztói logisztikai rendszer hasonló és eltérő vonásainak feltárása.
3. A többnemzeti béketámogató és válságreagáló műveletekkel kapcsolatos nemzetközi, osztrák és magyar elvek, valamint tapasztalatok tanulmányozása alapján a nemzeti logisztikai támogatási rendszereket vizsgálata.
4. Az irodalom kutatás és forráselemzés módszerével a műveletek logisztikai támogatásának osztrák és magyar elméleti hátterének és szabályzóinak elemzése.
5. Nemzetközi és hazai konzultációkkal az elméleti alapok gyakorlati érvényesülésének feltárása, a szakirodalmi ellentmondások tisztázása.
6. A FOURLOG Logisztikai Képzési Program végrehajtása során az osztrák katonai gondolkodásmód, a szakmai és szervezeti kultúra működésének gyakorlatban történő tanulmányozása.
7. Összegzett következtetések levonása, javaslatok megtétele

Az elvégzett vizsgálat tömör leírása fejezetenként

Tekintettel a munkahipotézisekre és a kutatási célokra, valamint módszerekre az értekezést három fejezetből építettem fel.

Az első fejezetben bemutattam Ausztria és Magyarország biztonság-és védelempolitikájának alakulását a ’90-es évektől napjainkig. Ebből kiindulva elemeztem a két haderő átalakításának lépéseit és alkalmazási elveinek változásait a nemzeti országvédelemtől a külföldi missziók hagyományos honvédelmi feladatokkal való egyensúlyba kerüléséig.

A második fejezetben rendszerszemléletű megközelítéssel összehasonlítottam a fogyasztói logisztikai rendszereket. Bemutattam a vizsgálat módszerét meghatározó általános elméleti rendszert és összehasonlítottam a logisztikai támogatás fogalmát, tartalmát, koncepcionális és elvi alapjait. A nemzetközi szabályzók és elvek alapján összehasonlítottam a missziók a nemzeti támogatási rendszereinek feladatrendszerét és felépítését. Összefoglaltam az

osztrák és a magyar logisztikai ágazatok rendszerét és meghatároztam eltérő és azonos vonásait.

A harmadik fejezetben összegeztem az elvégzett kutatómunkát és megfogalmaztam kutatási eredményeimet és javaslataimat.

Összegzett következtetések

Doktori értekezésemben azokat a kutatásaimat foglaltam össze, amelyeket a magyar és az osztrák haderő logisztikai támogatásával kapcsolatban folytattam.

Munkámban arra törekedtem, hogy a szűken vett szakmai megközelítésen túllépve – ahogyan azt már az egyetemi doktori értekezésemben is tettem – a problémát szélesebb összefüggések feltárásával és azok hatásának figyelembe vételével közelítsem meg. Ennek érdekében kutattam a két logisztikai támogatási rendszerre ható – általam fontosnak tartott - tényezőket.

Ausztria és Magyarország példáján keresztül bebizonyítottam, hogy ma egy európai ország - függetlenül a szövetségi rendszerekhez tartozástól – hasonló biztonsági érdekekkel rendelkezik és részese a nemzetközi stabilitást és biztonságot célzó folyamatoknak. A két vizsgált állam a kétpólusú világrend idején egymással teljesen ellentétes érdekek mentén alakította ki honvédelmi rendszerét. Ebből a helyzetből jutottak el a maij többnemzeti műveletekben való részvételig: Ausztria a fegyveres béketámogató műveletek és az EU kollektív védelméig, Magyarország pedig a Szövetség érdekében megvívandó bármilyen béketámogató és válságreagáló, valamint háborús műveletekig.

A hadseregek alkalmazási elveinek vizsgálata azt igazolta, hogy a mai feladatrendszerhez egy teljesen más, eltérő felfogású koncepciótól kellett eljutni. Ez a folyamat nem csak Magyarországon volt bonyolult és hosszadalmas, hanem Ausztriában is.

A haderők folyamatos átalakítása fő tendenciáinak bemutatásával azokat a strukturális, mennyiségi és minőségi változásokat elemeztem, amelyek a mai feladatrendszernek megfelelő szervezeti felépítés kialakulásához vezetett. Az önálló haderőnemi parancsnokságok megszűnése mindkét államban a vezetés egységesítését és az erőforrások koncentrált felhasználásának igényét jelzi. Mindkét hadsereg átalakításában hasonló követelmények merültek fel, azonban a megvalósítás erősen differenciált eredményt hozott. A Magyar Honvédség főleg az expedíciós képességek kifejlesztésére koncentrál, míg az Osztrák Szövetségi Haderő továbbra is fenntartja klasszikus összfegyvernemi képességeit.

A logisztikai támogatás rendszerének vizsgálatához egy olyan általános elméleti rendszermodellt alkalmaztam, amellyel azonos szempontok szerint végrehajtható a teljes rendszer vizsgálata.

A fogyasztói logisztikai rendszerének összevetésénél a NATO elveket, szabályozásokat vettem alapul. A Szövetség alapelveit átvette az EU is, továbbá a NATO PfP tagjaként ezen szabályzók érvényesek Ausztriára is. Ezzel a módszerrel hasonlítottam össze a logisztikai támogatás fogalmait, funkcionális területeit és elveit. A vizsgálat alapján megállapítottam, hogy az osztrák rendszerben markánsabban jelenik meg a harci kiszolgálói támogatás, mint gyűjtőfogalom, továbbá a NATO-alapelvek átvételénél konzekvensebbek a Magyar Honvédségnél.

A két haderő ágazati támogatási rendszere még mindig a korábbi sajátosságokat mutatja. Egyelőre sem Ausztriában sem Magyarországon nem fedezhető fel az a szándék, amely a szétaprózott anyagi támogatási rendszert egységesítené. Tudományos munkám során a szervezetekhez kapcsolódóan összehasonlítottam az osztrák és a magyar logisztikai támogatás ágazati rendszerét.

A külföldi műveletek logisztikai támogatása terén mindkét haderőben alapvetően többlépcsős, nemzeti támogató elemet alkalmazó felépítés működik.

Összességében megállapítottam, hogy két hadsereg logisztikai támogatási rendszere struktúráját tekintve alapvetően különbözik egymástól. Ez a különbség azonban a végrehajtás során – nevezetesen a nemzeti támogatási alrendszer működtetésénél – a NATO elvek figyelembe vétele miatt csökken. Megítélésem szerint mind az osztrák, mind a magyar hadsereg az interoperabilitás olyan szintjén van, aminek alapján képesek részt venni bármilyen nemzetközi műveletben.

Új tudományos eredmények

1. Bebizonyítottam, hogy a biztonsági környezet átalakulásával indukált változások a védelempolitika, az alkalmazási elvek és a szervezetépítés terén, tendenciájukat tekintve a különböző nemzeteknél egymáshoz folyamatosan közelítő megoldások irányába hatnak.
2. Összehasonlító elemzés alapján meghatároztam azokat a tényezőket, amelyek a szövetségi rendszerhez tartozástól függetlenül a fogyasztói logisztikai rendszerek fejlődését determinálják.

3. Rendszerszemléletű megközelítéssel feltártam és bemutattam az osztrák és a magyar fogyasztói logisztika azonos és eltérő vonásait.
4. A rendszerszemléletű kutatási módszert dolgoztam ki és alkalmaztam az eltérő logisztikai rendszerek vizsgálatára

A kutatási eredmények gyakorlati felhasználhatósága

Az értekezésemben alkalmazott rendszerszemléletű megközelítéssel egységes felépítésben vizsgálhatóvá válnak a különböző nemzeti logisztikai rendszerek. A dolgozat átfogó képet ad az osztrák és a magyar haderőben az elmúlt 17 évben bekövetkezett változásokról és tendenciákról, ezért a terület kutatói számára hiteles forrásanyagként használható. Az osztrák megoldások sok tekintetben különböznek a magyar haderő-átalakításnál tapasztaltaktól, ezért a magyar haderőtervezők és a logisztikai támogatás rendszerének továbbfejlesztésével foglalkozó szakemberek tervezők számára háttéranyagként szolgálhat. Az értekezés felhasználható a nemzetvédelmi egyetem nappali és a levelező oktatási formáiban kötelező vagy ajánlott irodalomként.

Publikációs jegyzék

Szakcikkek

1. Az osztrák vadászzászlóalj hadtápbiztosítása védelemben
   Akadémiai Közlemények 1990/173. sz. 33-60 old.

2. Az Osztrák Szövetségi Haderő (Bundesheer) hadtápbiztosításának néhány sajátossága
   Hallgatói Közlemények 1991/33. sz. 129-132. old.

3. Ausztria katonaföldrajzi jellemzése, különös tekintettel az ország hadigazdasági potenciáljára
   Hallgatói Közlemények 1991/35. sz. 103-118. old.

4. Ausztriai biztonságpolitikájáról
   Új Honvédségi Szemle 1992/2. sz. 8-17. old.
   Társszerző: dr. Héjja István ezredes

5. Határbiztosítási feladatok az osztrák haderőben
   Új Honvédségi Szemle 1992/8. sz. 116-120. old.

6. Ausztria katonaföldrajzi jellemzése
   Hadtudományi tájékoztató 1994/7. sz. 301-340. old.

7. Az Osztrák Szövetségi Hadsereg anyagi-technikai biztosításának általános rendszere
   Katonai Logisztika 1994/3. sz. 85-116. old.

8. Az osztrák haderő anyagi-technikai biztosító szervezeteinek jellemzői és funkcionális felépítése
   Katonai Logisztika 1995/3. sz. 92-121. old.

9. Az anyagi biztosítás sajátosságai az Osztrák Szövetségi Hadseregben
   Katonai Logisztikai 1996/2. sz. 99-135. old.

10. A technikai biztosítás és az egészségügyi biztosítás sajátosságai az Osztrák Szövetségi Hadseregben
    Katonai Logisztika 1996/3. sz. 130-145. old.

11. A „logisztika” történelmi kialakulása és a fogalom tartalmának fejlődése
    Bolyai Szemle, 1998/3. szám, 59-68. old.

12. Az új osztrák biztonsági és védelmi doktrína
    Hadtudomány 2002/2. 27-35. old.

13. Az osztrák biztonságpolitika és a hadsereg alkalmazási elveinek változásai a Második Köztársaság megalakulásától napjainkig
    Katonai Logisztika 2002/4. 16-39. old.

14. Az Osztrák Szövetségi Hadsereg és a Magyar Honvédség szervezetének alakulása a ’90-es évektől napjainkig
    Katonai Logisztika 2005/3. szám, 52-75. old.

15. Az Osztrák Szövetségi Hadsereg és a Magyar Honvédség logisztikai rendszere
    A védelemgazdasági és katonai logisztikai kutatások aktuális irányai (nemzetközi konferencia kiadvány), 2005. december 8., Budapest, ZMNE

16. Some Austrian and German solutions for Peace Support Operations
    AARMS 2007/1. szám, 109-120.old.

Egyetemi jegyzet

Ausztria katonaföldrajzi adottságai és katonai doktrínája közötti összhang
ZMKA jegyzet, 1994, nytsz: 841/072/ea

TDK dolgozat

Az osztrák vadászzászlóalj hadtápbiztosítása védelemben
A XX. OTDK-n első helyezést elért pályamunka

Tanulmány

Az ország honvédelme és a honvédség modernizációja útjainak és fejlesztési irányainak vizsgálata osztrák és magyar törekvések összevetésével
A MHTT 1997. évi szerződéses pályázatán díjazott pályamunka
Társszerző: dr. Héjja István nyá. ezredes

Előadás

1. Az Osztrák Szövetségi Hadsereg és a Magyar Honvédség logisztikai rendszere
   Német nyelvű előadás A védelemgazdasági és katonai logisztikai kutatások aktuális irányai című nemzetközi konferencián, 2005. december 8., Budapest, ZMNE

Szakmai-tudományos életrajz

Katonai főiskolai tanulmányaimat 1979-ben kezdtem a Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskola hadtáp szakán. A főiskola eredményes befejezésével hadtáptiszti és pénzügyi közgazdászi végzettséget szereztem.

Hivatásos tiszti pályámat 1983-ban Tatán, az MN 120. Ellátószászlóaljnál kezdtem, ahol két évig a lőszerszállító-század parancsnokaként teljesítettem szolgálatot. Az MN 11. Harckocsi-hadosztály törzsébe történt áthelyezésem után a hadtáptörzs tervező-szervező tisztje lettem.

1986. szeptember 1-én szolgálati érdekből áthelyeztek a Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskolára. Oktatóként a Hadtáp és Pénzügyi Tanszéken először a szaktechnikai ismereteket, majd összfegyvernemi harcászatot és hadtápbiztosítást tanítottam. Tekintettel arra, hogy az oktatói beosztás előfeltétele volt az akadémiai végzettség, 1988-ban beiskoláztak a Zrínyi Miklós Katonai Akadémiára hadtáp szakára.

Akadémiai tanulmányaim alatt intenzíven bekapcsolódtam a Tudományos Diákkör munkájába. Az Országos Tudományos Diákköri Tanács tagjaként szerveztem a diákkörösök tevékenységét. Saját kutatási témám az Osztrák Szövetségi Hadsereg hadtápbiztosítása volt. Pályamunkámmal a XX. OTDK Hadtudományi Szekciója, Hadműveleti-harcászati tagozatában első helyezést értem el. Tanáraim biztatására tovább kutattam a témát és az akadémia kiváló eredménnyel történt befejezése után egyetemi doktori fokozatszerzés keretében folytattam munkámat. 1991-ben német nyelvből felsőfokú nyelvvizsgát tettem.

Az oktatói pálya iránti elkötelezettségemet az elöljárók elfogadták, így 1991-től immár hadműveleti-harcászati képesítésű tisztként ismét a Zalka Máté Katonai Műszaki Főiskola Hadtáp és Pénzügyi Tanszékén tanítottam..

Oktatóként első feladataim közé tartozott a háborús ismeretek oktatása, a gyakorlatok megszervezése és levezetésében való részvétel, valamint az újból bevezetett zárógyakorlatok kidolgozása.

A kibontakozó euro-atlanti integráció követelményeit felismerve külföldi tanfolyamokon való részvétellel igyekeztem ismereteimet korszerűsíteni. Elöljáróim támogatásának köszönhetően 1992-ben a Bundeswehr Szárazföldi Csapatok Ellátó Iskolájában ellátó törzstiszti tanfolyamot, a Bundeswehr Logisztikai Iskolájában anyaggazdálkodási tanfolyamot végeztem, majd németországi csapatgyakorlaton vettem részt.

Ezt követően a tanszéken bekövetkezett szervezeti változások miatt 1993-ban szakcsoportvezető, majd 1994-től tanszékvezető-helyettes lettem. Szakcsoportvezetőként alapvető feladatom volt a katonai szakmai képzés tervezése, szervezése és összehangolása.

1994-től a ZMNE Nyelvi Intézet Békepartnerségi Katonai Nyelvképzési Központban német katonai szaknyelvet oktatok.

Erre az időszakra tehető a tanszék nemzetközi kapcsolatrendszerének kiépítése. Rendszeressé vált az együttműködésünk a cseh, az osztrák, a német és a lengyel partnerintézményekkel.

1994-ben az eredményes védéssel lezárult tudományos kutatásom első szakasza és egyetemi doktorrá avattak.

1995-ben folytatódott külföldi továbbképzésem, aminek keretében a Bundeswehr Vezetési Akadémiáján törzstiszti tanfolyamot végeztem.

1995. október 1. és 1996. június 30. között megbízott tanszékvezetőként irányítottam a tanszék tevékenységét.

1996-ban beiskoláztak az osztrák Honvédelmi Akadémia vezérkari tanfolyamának harmadik évfolyamára, melynek eredményes elvégzése után vezérkari végzettséget szereztem.

A külföldi vezénylés letelte után 1997. november 1-től ismét a Hadtáp és Pénzügyi Tanszék vezetésével bíztak meg, amely funkciót máig is betöltöm.

2000-ben angol nyelvből katonai szakmai anyaggal bővített, középfokú „C”-típusú állami nyelvvizsgát tettem, majd 2001-ben letettem a STANAG 3.3.3.3. nyelvvizsgát.

2001 óta magyar társigazgatóként szervezem és vezetem cseh és osztrák partnereinkkel közösen az angol nyelvű FOURLOG Logisztikai Logisztikai Képzési Programot.

Budapest, 2008. január 25.

(dr. univ. Pohl Árpád alezredes)